

Helsinki 27.2.2013

Oikeusministeriölle

Kotimaisten kielten keskus esittää *Arviomuistio viittomakielilain tarpeesta* -muistiosta ja siinä esitetyistä vaihtoehdoista seuraavan lausunnon.

Yleistä

Arviomuistion (myöhemmin muistion) lähtökohtana on hallitusohjelman kirjaus, jonka mukaan *kehitetään viittomakielisten oikeuksien toteutumista ja selvitetään mahdollisuus säätää viittomakielilaki*. Pidämme erittäin myönteisenä, että oikeusministeriö on selvittänyt asiaa ja tuonut tarkasteltavaksi konkreettisen muistion, josta on mahdollisuus esittää näkökohtia tulevaa työtä varten.

Muistiossa todetaan, että Suomen lainsäädännössä viittomakieliset on nähty perinteisesti vammaisryhmänä, mikä näkyy edelleen suurimmassa osassa nykyisiä säädöksiä. Vuoden 1995 perusoikeus uudistuksen jälkeen viittomakielisiä on yhä enemmän alettu pitää kieli- ja kulttuuriryhmänä. Kehitys on tässä suhteessa ollut myönteinen, vaikka edelleen tarvitaan työtä tietoisuuden lisäämiseksi ja asenteiden muuttamiseksi viittomakieltä kohtaan. Muistiossa todetaan, että lainsäädännölliset toimet eivät yksin riitä, vaan tarvitaan asenteisiin vaikuttamista. Näkemyksemme mukaan keskustelu viittomakielen asemasta ja viittomakielisten oikeuksien toteutumisesta on yksi tapa lisätä tietoisuutta sekä viittomakielisten että muiden ihmisten keskuudessa, mutta sen lisäksi tarvitaan selkeää lainsäädäntöä, viranomaisille kohdistettua ohjeistusta ja viranomaisten välistä kiinteää yhteistyötä.

Muistion mukaan esillä on ollut useita vaihtoehtoja, joiden avulla viittomakielisten kielellisten oikeuksien toteutumista voitaisiin edistää. Mahdollisia vaihtoehtoja olisivat esimerkiksi

- nykyisen lainsäädännön toimivuuden ja soveltamisen parantaminen
- olemassa olevan lainsäädännön kehittäminen
- erillisen laaja-alaisen tai suppeamman viittomakielilain säätäminen.

Vaihtoehtojen tarkastelu

Nykyisen lainsäädännön ongelma viittomakielisten kannalta on se, että viittomakielisiä ja viittomakieltä koskevia säädöksiä on hajallaan monen hallinnonalan lainsäädännössä. Eri aloilla toimivat eivät luonnollisesti aina tunne tarkoin muun alan lainsäädäntöä, mikä viittomakielisen kannalta voi tuottaa ongelmia. Vaikka erityislainsäädäntöä tarvitaan edelleen, olisi tarpeen, että olisi myös viittomakieltä koskeva yleislaki.

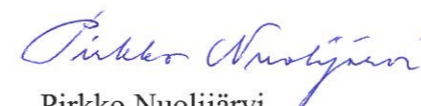
Kotimaisten kielten keskuksen näkemyksen mukaan on syytä edistää kaikkia muistiossa esitetyjä vaihtoehtoja. Olemme viittomakielilain kannalla siksi, että se toimisi kuten kielilaki, yleislakina, jossa on viittauksia erityislainsäädäntöön. Viittomakielilaki vahvistaisi viittomakielisten oikeuksia

ja viittomakielen näkyvyyttä yhteiskunnassa. Viittomakielilain laajuuteen tai suppeuteen emme pysty tässä vaiheessa ottamaan kantaa, koska sen sisältö riippuu siitä, millainen on erityislainsäädännön kokonaisuus.

Yleislakia säädettäessä on syytä tarkistaa myös muuta lainsäädäntöä ja sitä, mikä on paikallaan viittomakielilaissa ja mikä taas sopii erityislainsäädännön osaksi. Ehdotamme, jos se on juridiikan kannalta mahdollista, että viittomakielisiä koskevia säädöksiä ei sidottaisi vammaispalvelusäädöksiin. Näkökulmamme perustuu vahvasti siihen, että kyseessä on kielivähemmistön, ei vammaisryhmän, kielellisten oikeuksien toteutuminen.

Nykyisessä lainsäädännössä on epäilemättä sellaisia säädöksiä, joita ei ole syytä muuttaa. Tällöinkin on tärkeää, että tarkastellaan lainsäädännön toimivuutta ja soveltamisen käytäntöjä.

Kotimaisten kielten keskus

Pirkko Nuolijärvi
johtaja, professori

Salli Kankaanpää
kielenhuolto-osaston johtaja